

УДК 327 (477)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.60.49>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРАДИПЛОМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВЩИНИ)

Ірина Тишкевич

*Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут гуманітарних і соціальних наук, кафедра політології та міжнародних відносин
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна*

Ольга Івасечко

*Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут гуманітарних і соціальних наук, кафедра політології та міжнародних відносин
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна*

У статті розглянуто особливості та перспективи реалізації парадипломатичної діяльності на прикладі Львівської області. В процесі дослідження виявлено, що сьогодні відбувається активізація ролі субнаціональних акторів у міжнародних відносинах, а у зв'язку з цим все більшої актуальності набуває таке явище як «парадипломатія». Вдаючись до дефініції парадипломатії, варто відзначити, що це реалізація субнаціональними акторами власної зовнішньополітичної діяльності. Парадипломатія є інструментом для розширення економічного розвитку та посилення міжнародного впливу.

Увагу акцентовано на тому, що розвиток парадипломатії пов'язаний із процесами демократизації, децентралізації та безпосередньо залежить від політичного устрою держави. Проаналізовано, основні форми парадипломатії з-поміж яких: транскордонне, трансрегіональне та глобальне співробітництво.

Львівська область є суб'єктом парадипломатії та реалізує міжнародне співробітництво відповідно до законодавства України, а головною інституцією, яка відповідає за здійснення міжнародної взаємодії є Львівська обласна державна адміністрація. Львівщина реалізує економічне, культурне, наукове співробітництво із іноземними партнерами, через участь у спільних проєктах, підписання двосторонніх угод, меморандумів та договорів. Розглянуто успішний кейс реалізації транскордонного співробітництва Львівщиною – це участь в Програмі Interreg NEXT Польща-Україна 2021–2027.

Окреслено головні виклики з якими зіткнулася Львівська область в процесі здійснення парадипломатичної діяльності, зокрема розв'язана росією війна в Україні, економічні складнощі, реалізація міжнародного співробітництва в умовах воєнного часу. Резюмовано, що перспективами парадипломатичної діяльності України, головно, є збільшення можливостей залучатися до програм ЄС з міжнародної технічної допомоги, а також із підвищенням міжнародної впізнаваності України та зокрема Львівщини.

Ключові слова: парадипломатія, міжнародне співробітництво, транскордонне співробітництво, Львівська область, субнаціональні актори, зовнішня політика.

Актуальність дослідження. Сучасну міжнародну систему можна охарактеризувати через призму двох протилежних явищ: процесів глобалізації та регіональних процесів фрагментації та дезінтеграції світу. В умовах сучасних глобалізаційних процесів субнаціональні актори відіграють все більш вагомий роль у формуванні міжнародної політики, виходячи за межі національних кордонів вони реалізують власну зовнішньополітичну діяльність. Міста, регіони, штати, провінції та інші адміністративно-територіальні одиниці шукають шляхи для розширення співробітництва, пошуку нових партнерів та збільшення

власного впливу на міжнародній арені. У науковому дискурсі ці процеси отримали назву парадипломатія – це досить складне явище, яке полягає в участі нецентрального уряду в міжнародних відносинах. Парадипломатія включає в себе багато різних практик, від побратимства між містами до транснаціональних зв'язків. Діяльність суб'єктів парадипломатії залежить від рівня децентралізації у державі, їх соціально-економічної спроможності та демократизації.

Парадипломатія створила нові виклики і завдання для міжнародного публічного права, відкрила дискусії щодо механізмів глобального управління, та змінила розуміння ролі національних держав у здійсненні зовнішньої політики та загалом трансформувала традиційне уявлення про міжнародні відносини, яке формувалося впродовж століть.

Існують різноманітні фактори через які органи місцевої влади прагнуть здійснювати парадипломатичну діяльність, зокрема сюди відносяться економічні, політичні, культурні. Здійснення міжнародної діяльності субнаціональними акторами може відбуватися паралельно до національної зовнішньополітичної діяльності держави.

Львівська область є особливо актуальним прикладом для дослідження особливостей та принципів парадипломатичної діяльності. Львівщина – це регіон, який динамічно розвивається, розширює межі міжнародного співробітництва, використовуючи своє стратегічне розташування, історичні зв'язки та інвестиційну привабливість. Вивчення парадипломатичної діяльності Львівщини може сприяти ширшому розумінню динаміки та складнощів парадипломатії як явища, зокрема в контексті її реалізації в умовах війни. Результати дослідження особливостей парадипломатичної діяльності Львівщини допоможуть проаналізувати складнощі, виклики та перспективи з якими можуть зіткнутися органи регіональної влади у веденні міжнародної діяльності. Зокрема, формування чіткого уявлення про парадипломатичну діяльність органів регіональної влади в Україні допоможе сформувати чітку стратегію подальшого розвитку парадипломатії, зробити її реалізацію ефективнішою.

Джерельна база дослідження. За темою статті використано напрацювання як українських, так і закордонних дослідників. Досліджуючи питання парадипломатії, з метою кращого розуміння сучасного наукового дискурсу щодо підходів до аналізу та інтерпретації парадипломатичної діяльності та процесів регіоналізації вдалося ознайомитися із статтями І. Головки та Т. Камінського. З-поміж зарубіжних науковців значний науковий інтерес до парадипломатії та її концептуального значення проявили С. Пакен, С. Маріє, Н. Оддоне. В роботі важливим елементом дослідження парадипломатії Львівської області було опрацювання нормативно-правових актів, меморандумів про співробітництво, договорів тощо.

Виклад основного матеріалу. Глобалізаційні процеси у сучасному світі, трансформація міжнародної системи сформували нові тенденції у міжнародних відносинах до яких відноситься розвиток парадипломатії. Перша згадка про парадипломатію зустрічається в роботі історика Рохана Батлера (1961). Але лише стаття Іво Духачека, опублікована у випуску «Publius» за 1984 рік (Duchacek 1984) дала поштовх щодо активних досліджень парадипломатичної діяльності [1]. Іво Духачек використовував цей термін як аббревіатуру «паралельний дипломатії», як «пряма міжнародна діяльність субнаціональних суб'єктів, що підтримує, доповнює, коригує, дублює або кидає виклик дипломатії національних держав» [1]. Прошло чимало часу, перш ніж цей суперечливий термін набув популярності і став загальноновживаним серед науковців та політиків. На початку термін «парадипломатія» використовувався як «мікродипломатія», а згодом з'явилися інші терміни такі як «протодипломатія», «дипломатія субнаціональних урядів», «регіональна дипломатія» та «установча дипломатія». Для прикладу, в Польщі феномен міжнародної співпраці регіональних урядів іноді називають «самоврядною дипломатією» [1], однак таке визначення

пара дипломатичної діяльності абсолютно не буде коректним для характеристики діяльності регіонів Китаю.

Науковець Іво Духачек визначив парадипломатію як пряму міжнародну діяльність субнаціональних суб'єктів (федеративних одиниць, регіонів, міських громад, міст), яка підтримує, доповнює, коригує, дублює або кидає виклик дипломатії національної держави. Вдаючись до класифікацій пара дипломатичної діяльності, то І. Духачек виокремив такі, як-от: транскордонну регіональну парадипломатію, трансрегіональну парадипломатію, глобальна пара дипломатія.

Також слід відзначити, що в науковому середовищі виокремлюють широке та вузьке трактування парадипломатії. Визначення парадипломатії у вузькому значенні зробив Штефан Вольф, описавши його, як аполітичні відносини юридичних осіб, до яких відносяться субрегіони федеративних та унітарних держав. Широке визначення феномену парадипломатія представили дослідники Теодор Борота та Алі-М. Кутан і охарактеризували його як один із різновидів міжнародної діяльності державних субнаціональних одиниць. До субнаціональних утворень науковці віднесли землі та провінції, міста та інші регіональні суб'єкти діяльності яких спрямована на зміцнення їх партнерської взаємодії [1].

Бразильський дослідник Хосе Антоніо Скаявон виокремлює чотири моделі парадипломатичної діяльності, а саме: 1) *ексклюзивна* – центральний уряд контролює формування та реалізацію зовнішньої політики, а субнаціональні актори не мають конституційних повноважень щодо ведення міжнародних відносин; 2) *консультативна* – центральний уряд консультується з субнаціональними акторами щодо процесу формування та реалізації зовнішньої політики, навіть якщо він не має чітких конституційних повноважень у сфері зовнішньої політики; 3) *комплементарна* – центральний уряд контролює формування та реалізацію зовнішньої політики, однак субнаціональні актори мають конституційні повноваження здійснювати міжнародні відносини у певних сферах політики; 4) *інклюзивна* – субнаціональні актори не лише мають конституційні повноваження у сфері міжнародних відносин, але й беруть участь у формуванні національної політики у сфері зовнішніх зв'язків [2].

Примітно, що у своїй концепції Н. Одонне визначив два основні виміри парадипломатії: *інструментальний та символічний*. Основний фокус інструментального виміру базується на практичних результатах та включає в себе такі види діяльності як угоди про економічне співробітництво, залучення інвестицій, вирішення транскордонних проблем. Символічний вимір зосереджується на ідентичності, культурній промоції. На думку Пріето, ці виміри не є взаємовиключними, а часто перетинаються і підсилюють один одного. На практиці ця взаємозалежність діє наступним чином: програма культурного обміну (символічний вимір) може призвести до можливостей економічного співробітництва (інструментальний вимір), або реалізація інфраструктурного проєкту (інструментальний вимір) може підвищити міжнародний престиж регіону (символічний вимір). Взаємодія між цими вимірами демонструє складну і багатогранну природу парадипломатії на практиці [3].

Водночас експерти на основі кількісного дослідження зробили спробу створити «Індекс регіональної інтернаціоналізації», який є основою для формування чіткого уявлення про парадипломатію певного регіону [1]. Важливо, що до переліку включили вісім основних факторів, за якими можна прорахувати рівень регіональної інтернаціоналізації, як-от:

1. Обсяг прямих іноземних інвестицій, які надійшли до регіону.
2. Обсяг прямих іноземних інвестицій, які надійшли до регіону на душу населення.
3. Обсяг міжнародної торгівлі.

4. Обсяг міжнародної торгівлі на душу населення.
5. Кількість іноземних студентів, які приїжджають на навчання до регіону.
6. Кількість іноземних студентів, які приїжджають до регіону на навчання на душу населення.

7. Кількість іноземних туристів, які приїжджають до регіону.

8. Кількість іноземних туристів, які приїжджають до регіону на душу населення [1].

Відповідно до усіх розглянутих характеристик парадипломатичної діяльності можемо виокремити дванадцять її основних вимірів, які систематизують отриману інформацію та нададуть загальне уявлення про складові парадипломатії [4].

Головними цілями парадипломатичної діяльності субнаціональних акторів є наступні: *економічні* – це діяльність, спрямована на залучення іноземних інвестицій, пошук нових ринків для експорту, пошук можливостей для передачі технологій та просування туризму; *культурні*, які охоплюють зусилля, спрямовані на просування мови, культурної ідентичності регіону та освітні обміни; *політичні* – охоплюють ширші політичні цілі, такі як здобуття міжнародного визнання, утвердження регіональної автономії та розбудова відносин з іншими субнаціональними утвореннями [5].

Професор М. Кітінг визначив парадипломатію як частину ширшої тенденції «нового регіоналізму». Він наголошував на тому, що регіони беруть участь у міжнародній діяльності не лише з економічних причин, але й з політичних та культурних мотивів. Вчений у своїх дослідженнях робить акцент на державах Європи та зазначає, що вони зацікавлені у підвищенні спроможності субдержавних урядів здійснювати парадипломатії. Здатність регіональних акторів реалізовувати парадипломатичну діяльність опирається на створені інституції, які здатні покращувати регіональне співробітництво. Ефективна парадиплома-

Рис. 1

тична діяльність є важливою для посилення розвитку міст та регіонів з метою покращення стану економіки, вирішення питань щодо державних кордонів, зокрема які пов'язані з мобільністю населення та питаннями міграції, а також із гармонізацією культурних зв'язків між прикордонними регіонами [6].

Важливим елементом у процесі розвитку парадипломатії було підсилення процесів лібералізації та демократизації. У наукових працях виокремлюють ключовий фактор, який вплинув на формування парадипломатії – це децентралізація. З огляду на це розширення та передача повноважень органам регіональної та місцевої влади стала вирішальним фактором у залученні субнаціональних суб'єктів до здійснення міжнародних відносин [6].

Досліджуючи розвиток та еволюцію парадипломатії науковці та експерти розподілили ці процеси на три хвилі. Перша хвиля розвитку парадипломатії відноситься до 1980-х років та характеризується наступними ознаками: збільшення кількості місцевих влад, обмеження їх діяльності, в основному, економічними питаннями, а саме залучення іноземних інвестицій та розвиток експортного потенціалу. Крім цього, в цей період значний акцент робився на розвиток культурної взаємодії, як головного із напрямків ведення міжнародного співробітництва субнаціональними акторами. Ще одним елементом розвитку парадипломатії цього періоду була ситуативність у веденні міжнародного співробітництва [1].

Розвиток другої хвилі парадипломатії розпочався у 1990-х роках та характеризується створенням інституцій, які б координували парадипломатичну діяльність. Функціональним завданням цих інституцій стало узгодження діяльності субнаціональних суб'єктів щодо їх зовнішньополітичної діяльності [1].

Третя хвиля розвитку парадипломатичної діяльності триває до сьогодні. Особливостями цього періоду є розширення практик, методів та механізмів ведення парадипломатичної діяльності. Відбувається формування нових інституцій, напрямків діяльності та зміна пріоритетів субнаціональних акторів щодо ведення міжнародної взаємодії [1].

Основними формами парадипломатії є прикордонне співробітництво, що полягає у здійсненні міжнародної взаємодії між прилеглими територіями держав-сусідів; міжрегіональне/транскордонне співробітництво – співробітництво між регіонами, які не суміжні між собою і не мають прилеглих територій; транснаціональне співробітництво, що базується на співпраці між субнаціональним урядом однієї держави з регіоном/регіонами держав, які є географічно віддаленими [7].

Парадипломатична діяльність має визначені цілі: економічні – це діяльність, спрямована на залучення іноземних інвестицій, пошук нових ринків для експорту, пошук можливостей для передачі технологій та просування туризму; культурні, які охоплюють зусилля, спрямовані на просування мови, культурної ідентичності регіону та освітні обміни; політичні – охоплюють ширші політичні цілі, такі як здобуття міжнародного визнання, утвердження регіональної автономії та розбудова відносин з іншими субнаціональними утвореннями [1].

Прагнення субнаціональних акторів до здійснення самостійної міжнародної діяльності зумовило створення різних моделей парадипломатії. Відповідно до особливостей реалізації парадипломатичної діяльності науковці сформували відповідні моделі цього явища. У США діє дуалістична модель із широкими повноваженнями субнаціональних органів. В Аргентині, Малайзії та Індії центральна влада контролює міжнародну співпрацю. У Канаді та Австралії панує паритет між центром і регіонами. В Австрії, Бельгії та Німеччині субнаціональні органи мають розширені повноваження, що доповнюють національну зовнішню політику [8].

Львівська область є активним учасником міжнародних відносин та позиціонує себе як найбільш євроінтегрований регіон України. Регіональні органи влади використовують

географічні переваги та історичні зв'язки для участі у транскордонному та міжнародному співробітництві. Той факт, що Львівщина є однією із шести областей, які мають спільний кордон із Європейським Союзом та спільний 258-ми кілометровий кордон із Республікою Польща суттєво впливає на її позицію в системі міжнародних відносин [9].

Львівщина здійснює парадипломатичну діяльність відповідно до сучасних викликів та тенденцій у міжнародних відносинах та Україні. Визначальними елементами, які впливають на міжнародну діяльність Львівської області є, перш за все, українське законодавство, в якому визначені легальні можливості для здійснення міжнародного співробітництва. Нормативно-правовою основою для реалізації будь-якої діяльності, зокрема і міжнародної, для Львівської області є Конституція України, в якій окреслено головні принципи та норми щодо ведення зовнішньої політики [9].

Регіональне співробітництво та місце субнаціональних органів влади у системі ведення міжнародного співробітництва фактично тривалий час не було врегульовано на законодавчому рівні. Однак, враховуючи активне залучення регіонів України до міжнародної діяльності, у 2024 році Верховна Рада України проголосувала, а Президент України підписав закон «Про міжнародне територіальне співробітництво» [10]. Підписання цього Закону дало змогу структурувати міжнародну діяльність регіональних акторів відповідно до європейських практик. Особливістю цього Закону є те, що було створено юридичні рамки для того, щоб будь-який орган регіональної влади, місцевого самоврядування мав можливість здійснювати міжнародне співробітництво. У Законі «Про міжнародне територіальне співробітництво» було чітко визначено суб'єктів, які мають змогу реалізовувати міжнародне територіальне співробітництво: місцеві органи виконавчої влади України та органи місцевого самоврядування України та їх об'єднання, також сюди відносяться органи влади Автономної Республіки Крим [10].

Міжнародне територіальне співробітництво підтримується державою. Відповідно для цього Урядом України у 2021 році було затверджено Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки. Державна програма є стратегічним документом, в якому окреслено ключові напрямки розвитку транскордонного співробітництва. У документі визначено пріоритетні завдання, шляхи для вирішення проблемних аспектів пов'язаних із міжнародним співробітництвом, окреслено заходи, які необхідно вжити для розвитку партнерської взаємодії та джерела для фінансування цих заходів. Головною метою Державної програми є підвищення іміджу України за кордоном через міжнародне співробітництво її регіонів, а також сприяння економічному розвитку регіонів та збільшенні кількості іноземних партнерів [10].

Відповідно до положень Закону «Про міжнародне територіальне співробітництво» діяльність Львівської області у сфері міжнародних відносин має базуватися на принципах законності, відкритості та відповідальності [10]. Окрім зазначених законодавчих актів, нормативно-правове регулювання парадипломатичної діяльності Львівщини здійснюється згідно із законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади 1980 року» [9].

Львівська область, посилаючись на Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки створила власну Регіональну програму з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2021–2025 роки. Метою Регіональної програми є використання можливостей міжнародного та транскордонного співробітництва для підвищення рівня розвитку області, визначення пріоритетних напрямків

співробітництва та стратегій для реалізації взаємодії із іноземними партнерами. В рамках Регіональної програми окреслено основні підходи до розвитку інфраструктури, медицини, туризму, прикордонної інфраструктури, підприємництва, бізнесу за допомогою активізації міжрегіонального співробітництва. Фактично Регіональна програма є стратегією для Львівщини в якій визначено завдання та заходи, які потрібно реалізувати, зокрема в яких форматах має відбуватися реалізація регіонального співробітництва, яким чином має відбуватися залучення міжнародної технічної допомоги та супровід проєктів міжнародної технічної допомоги. Окрім цього визначено: напрямки роботи із українцями за кордоном в рамках спільних програм та заходів, яким чином здійснювати промоцію Львівщини за кордоном з метою підвищення її міжнародної впізнаваності [11].

У Регіональній програмі окреслено шляхи та інструменти посилення міжнародного співробітництва Львівської області, а саме: визначення потенційних напрямків співробітництва та підписання угод, договорів та меморандумів про співробітництво із іноземними регіонами, налагодження співробітництва із міжнародними організаціями та дипломатичними установами іноземних держав в Україні, пошуки актуальних програм Європейського Союзу щодо залучення міжнародної технічної допомоги тощо [11].

Серед ключових парадипломатичних заходів, які здійснює Львівська область, є укладання угод про партнерство, підписання меморандумів, участь у фінансових програмах ЄС щодо транскордонного співробітництва, долучення до міжнародних економічних, культурних форумів та інших заходів, участь у спільних з сусідніми регіонами проєктах з охорони довкілля, а також просування туристичного сектору за допомогою цільових міжнародних компаній [11].

Головними типами міжнародного співробітництва Львівщини є: міжрегіональне, транскордонне та транснаціональне співробітництво. Перший тип співробітництва, тобто міжтериторіальне співробітництво має на меті максимально ефективно використати ресурсний потенціал регіонів, які територіально не прилягають до кордонів України. Міжтериторіальне співробітництво здійснюється з метою підвищення економічної та політичної спроможності регіону. Основними механізмами реалізації такого виду співробітництва є участь у спільних проєктах та програмах, укладання угод про співпрацю в різних сферах, а також інтеграція в єврорегіональні ініціативи та платформи співробітництва. Наступним типом є транскордонне співробітництво, яке стосується прикордонних регіонів до України та здійснюється з метою створення взаємовигідних відносин між учасниками такого співробітництва. Регіони використовують свої переваги та можливості з метою створення сприятливих умов для розвитку партнерських відносин та економічного процвітання. Транскордонне співробітництво відбувається шляхом реалізації спільних проєктів та укладанні транскордонних угод [11].

Останній тип співробітництва, яке реалізує Львівська область – це транснаціональне співробітництво. Особливостями цього типу є поєднання участі суб'єктів національного, регіонального та місцевого рівнів з метою покращення добросусідських відносин. У випадку транснаціонального співробітництва Львівщина має можливість здійснювати партнерську взаємодію на рівні макрорегіонів [10].

Основною інституційною структурою, яка займається реалізацією парадипломатичної діяльності Львівської області є Львівська обласна державна адміністрація. В межах Львівської обласної державної адміністрації створено окремий підрозділ, який безпосередньо займається міжнародним співробітництвом – це департамент міжнародного співробітництва. Ще однією інституцією, яка займається парадипломатичною діяльністю є Агенція регіонального розвитку Львівської області [11].

Серед ключових парадипломатичних заходів, які здійснює Львівська область, є укладання угод про партнерство, підписання меморандумів, участь у фінансових програмах ЄС щодо транскордонного співробітництва, долучення до міжнародних економічних, культурних форумів та інших заходів, участь у спільних з сусідніми регіонами проєктах з охорони довкілля, а також просування туристичного сектору за допомогою цільових міжнародних компаній [10].

Львівська обласна державна адміністрація активно просуває інвестиційний потенціал регіону, зокрема, у сфері ІТ, туризму та виробництва. Регіон зосереджується на залученні прямих іноземних інвестицій через Агенцію регіонального розвитку Львівської області та департамент міжнародного співробітництва, які слугують ключовими інституційними координаторами міжнародного бізнес-партнерства.

Парадипломатична діяльність Львівської області орієнтована на регіони Європи, Америки та Азії, що визначає стратегічний напрямок зовнішньополітичної, економічної та міжрегіональної співпраці. Станом на сьогодні, Львівська область має 16 країн-партнерів та 24 підписані угоди міжрегіонального співробітництва. Зважаючи на геополітичне розташування Львівщини та географічну близькість із Республікою Польща, найбільша кількість угод підписана саме із цією державою. Серед головних партнерів Львівської області на сьогодні слід виокремити польські воєводства, федеральну землю Саар (Німеччина), а також графство Норфолк (Великобританія), що відображає стратегічний характер співпраці області в контексті розвитку міжрегіональних і міжкультурних зв'язків [12].

Одним із успішних прикладів реалізації проєктів транскордонного співробітництва є залучення Львівщини до Програми Interreg NEXT Польща-Україна 2021–2027. У межах дії Програми виокремлено її пріоритети, а саме охорона здоров'я, туризм, кордони, доступність, довкілля та співпраця. Як зазначають представники Львівської обласної державної адміністрації, сьогодні Програма є ключовим інструментом для Львівщини у посиленні євроінтеграційних процесів та безпосереднього залучення до сприяння розвитку стратегічного партнерства із Європейським Союзом. На практиці Львівщина є найбільшим бенефіціаром Програми Interreg NEXT Польща-Україна 2021–2027 серед усіх інших регіонів України, учасників Програми. Станом на 2024 рік за період дії Програми вже було реалізовано 54 проєкти загальний бюджет яких становить 50 мільйонів євро. Окремим напрямом в межах яких було реалізовано найбільшу кількість проєктів – 38 та кошторис яких становив понад 24 мільйони євро є «Спадщина». Тематичний напрям спрямований на покращення культурної спадщини українського прикордоння. Прикладами проєктів, які було реалізовано стало здійснення реставраційних робіт у Монастирському комплексі отців Реформаторів, що знаходиться у Раві-Руській, встановлення сцени у місті Червоноград задля покращення культурного життя населення, проведення концертів та фестивалів тощо [13].

Важливо зауважити, що парадипломатія Львівщини сьогодні здійснюється в умовах воєнного часу, що вимагає адаптації та значної трансформації міжнародної діяльності регіону. Участь у міжнародних процесах в умовах війни створює як нові виклики, так і унікальні перспективи для розвитку регіональних зв'язків. Незважаючи на складнощі, з якими сьогодні зіткнулася Львівщина, вона отримала можливість зміцнювати свої міжнародні зв'язки через взаємодію з партнерами, які готові підтримати область у цей складний період. Можна виокремити сильні сторони парадипломатії Львівщини, а саме: стратегічне географічне розташування Львівської області, культурні та історичні надбання Львівщини, швидка адаптація до змін у міжнародних відносинах. Слабкими сторонами парадипломатії Львівської області є обмежений фінансовий ресурс для реалізації парадипломатичної

діяльності, складність бюрократичних процедур прийняття рішень, відсутність достатньої кількості спеціалістів із міжнародних відносин. Серед потенційних можливостей Львівської області у сфері парадипломатії можна виокремити: євроінтеграційні перспективи, формування нових напрямків для співробітництва, залучення іноземних інвестицій. В процесі реалізації парадипломатичної Львівщина також може зіткнутися із викликами, зокрема залучення іноземних інвестицій, зміни національної політики та міжнародного середовища, соціальні виклики.

Реалізація парадипломатії Львівщини в складних геополітичних умовах, сприяла формуванню проблем та перспектив цієї діяльності. Головними складнощами з якими зіткається Львівська область у здійсненні міжнародних відносин є війна в Україні, обмеженість фінансових ресурсів, послаблення процесів децентралізації через умови воєнного часу та недостатня кількість фахівців, які можуть формувати ефективні механізми міжнародної взаємодії. Перспективи парадипломатичної діяльності Львівщини безпосередньо пов'язані із підвищенні міжнародної впізнаваності України на міжнародній арені й отриманні більших можливостей для регіональних органів влади розширити межі партнерської взаємодії із іноземними субнаціональними органами влади. Враховуючи посилення євроінтеграційних процесів України, у Львівщини зростають перспективи залучення до більшої кількості програм ЄС із міжнародної технічної допомоги та підвищенні транскордонного співробітництва, зокрема стали доступні нові фінансові програми ЄС: LIFE, DIGITAL, CEF, Interreg Europe [12].

Висновки. Отже, парадипломатія є ключовим напрямком міжнародної діяльності субнаціональних акторів, що дозволяє розширювати економічні, політичні та культурні зв'язки регіонів на міжнародному рівні. Львівська область активно використовує цей інструмент, демонструючи високий рівень міжнародного співробітництва через транскордонні, трансрегіональні та глобальні ініціативи. Вона є лідером серед українських регіонів за кількістю підписаних угод та участю в міжнародних програмах, зокрема Interreg NEXT, які сприяють розвитку інфраструктури, охорони здоров'я та екології.

Попри виклики, пов'язані з війною, обмеженими фінансовими ресурсами та недостатньою кількістю фахівців у сфері міжнародних відносин, Львівщина продовжує активно інтегруватися у світовий простір. Євроінтеграційні процеси відкривають нові можливості для розширення міжнародної співпраці та залучення додаткових ресурсів, зокрема через програми ЄС, такі як LIFE, DIGITAL, CEF та Interreg Europe. Завдяки налагодженню партнерських відносин із європейськими регіонами та використанню міжнародних фінансових механізмів Львівська область має значний потенціал для посилення своєї міжнародної суб'єктності та подальшого розвитку парадипломатичної діяльності.

Список використаної літератури

1. Kamiński T. Paradiplomacy – Discourse Analysis and Research Conceptualization. URL: https://dSPACE.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/24621/%5B11%5D-37_Kami%C5%84ski%20T..pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 01.11.2024).
2. Ksenicz I. Frameworks of Paradiplomacy. Cases of Selected Unitary States: France, the Netherlands and Czechia. *Eastern European Journal of Transnational Relations*. 2023. URL: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/16543/1/EEJTR_2023_Vol_7_No_2_I_Ksenicz_Frameworks_of_Paradiplomac..pdf (дата звернення 25.10.2024).
3. Oddone N. Paradiplomacy. Institute on Comparative Regional Integration Studies: United Nations University. 2023. URL: <https://www.academia.edu/98440860/Paradiplomacy> (дата звернення 22.11.2024).

4. Munira F., Purnomo M. Dimensions of the Para-Diplomacy of Border Areas in International Relations Studies: A Systematic Literature Review. *International Journal of Innovation*. 2019. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD/Downloads/10311_Munir_2019_E_R_241118_172647%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD/Downloads/10311_Munir_2019_E_R_241118_172647%20(1).pdf) (дата звернення 23.11.2023).
5. Cultural paradiplomacy institutions and agenda. *SciELO*. 2018. URL: <https://www.scielo.br/j/civitas/a/TLFPvRRBZzC3vHtvrG8wSy/> (дата звернення 21.11.2024).
6. Keating M. Paradiplomacy and Regional Networking. URL: <https://www.forumfed.org/libdocs/ForRelCU01/924-FRCU0105-eu-keating.pdf> (дата звернення 17.11.2024).
7. Cornago N. Paradiplomacy and Protodiplomacy. *The Encyclopedia of Diplomacy*. 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/324929228_Paradiplomacy_and_Protodiplomacy (дата звернення 22.11.2024).
8. Турчин Я.Б., Івасечко О.Я. Дипломатія без дипломатів: концептуальні засади парадипломатичної діяльності. Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Історія. Політологія». 2018. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Turchyn_Yaryna/Dyplomatiia_bez_dyplomativ_kontseptualni_zasady_paradyplomatychnoi_diialnosti/ (дата звернення 25.11.2024).
9. Тишкун Ю. Міська дипломатія Львова як приклад парадипломатії українських міст у глобальній політиці. Місцеве самоврядування в Україні (XX – початок XXI століття). Західні землі: монографія. 2023. С. 645-669. (дата звернення 23.11.2024).
10. Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» № 3668-IX від 24.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text> (дата звернення 19.11.2024).
11. Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2021–2025 роки. Львівська обласна державна адміністрація. 2021. (дата звернення 23.11.2024).
12. Міжнародне співробітництво Львівської області. Аналітичний портал Львівщини. URL: <https://apl.loda.gov.ua/portal/apps/sites/#/site/apps/f104afccb3fb46dba2d8b146a26971ea/explore> (дата звернення 23.11.2024).
13. Interreg NEXT programmes. *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/european-territorial/next_en (дата звернення 15.11.2024).
14. Purnomo M., Munir F. Dimensions of the Para-Diplomacy of Border Areas in International Relations Studies: A Systematic Literature Review. URL: https://www.ijcc.net/images/vol10iss3/10311_Munir_2019_E_R.pdf (дата звернення 14.11.2024).
15. Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів: потенціал та форми реалізації. Науково-теоретичний альманах Грани. 2016. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/838> (дата звернення 18.11.2024).
16. Головка І.К. Підходи до інтерпретації дефініцій «регіоналізація» і «парадипломатія» у сучасному науковому дискурсі. *Політикус*. 2017. С. 122–127. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=polit_2017_6_25 (дата звернення 18.11.2024).
17. Paquin S. Paradiplomacy. *Global Diplomacy*. 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/337145091_Paradiplomacy (дата звернення 17.11.2024).
18. Cornago N. Diplomacy and paradiplomacy in the redefinition of international security: Dimensions of conflict and co-operation. *Regional and Federal Studies*. 1999. URL: https://www.researchgate.net/publication/240522063_Diplomacy_and_paradiplomacy_in_the_redefinition_of_international_security_Dimensions_of_conflict_and_co-operation (дата звернення 17.11.2024).

19. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення 16.11.2024).

FEATURES AND PRINCIPLES OF REALIZATION OF PARADIPLOMATIC ACTIVITY (THE CASE OF LVIV REGION)

Iryna Tyshkevych

*Lviv Polytechnic National University,
Institute of Humanitarian and Social Sciences, Department of Political Science
and International Relations
St. Bandera str., 12, 79013, Lviv, Ukraine*

Olha Ivasechko

*Lviv Polytechnic National University,
Institute of Humanitarian and Social Sciences, Department of Political Science
and International Relations
St. Bandera str., 12, 79013, Lviv, Ukraine*

The article examines the peculiarities and prospects of paradiplomatic activity on case of Lviv region. The study reveals that today the role of subnational actors in international relations is becoming more active, and in this regard, the phenomenon of “paradiplomacy” is becoming increasingly relevant. To define para-diplomacy, it is worth noting that it implies that subnational actors implement their own foreign policy activities. Paradiplomacy is a tool for expanding economic development and strengthening international influence.

Attention is focused on the fact that the development of paradiplomacy is linked to the processes of democratization and decentralization and directly depends on the political system of the state. It is analyzed that the main forms of paradiplomacy are cross-border, transregional and global cooperation.

Regulatory and legal support for paradiplomatic activities is governed by international law, as well as national legislation. The institutional support of paradiplomacy is formed in accordance with the norms and laws.

The Lviv region is a subject of paradiplomacy and implements international cooperation in accordance with the legislation of Ukraine, and the main institution responsible for international cooperation is the Lviv Regional State Administration. Lviv region implements economic, cultural, and scientific cooperation with foreign partners through participation in joint projects, signing bilateral agreements, memorandums, and treaties. A successful case of cross-border cooperation in Lviv region is considered – participation in the Interreg NEXT Poland-Ukraine Program 2021–2027.

The main challenges faced by the Lviv region in the implementation of paradiplomatic activities, including the war in Ukraine unleashed by Russia, economic difficulties, and the implementation of international cooperation in wartime. The prospects of Ukraine’s paradiplomatic activity are interconnected with the strengthening of European integration processes in Ukraine, increasing opportunities to join EU programs of international technical assistance, as well as with increasing the international recognition of Ukraine and Lviv region in particular.

Key words: paradiplomacy, international cooperation, cross-border cooperation, Lviv region, subnational actors, foreign policy.